

**AXBOROT TA'LIM MUHITIDA XORIJIY TILLARNI O'RGANISHNING
IJTIMOIY ZARURATI**

Dilmurodova Dilnura Ilhom qizi

O'zMU Xorijiy filologiya fakulteti 1-bosqich talabasi

Annotation: This article presents information on the role of informatization in various spheres of human activity in society, the social necessity of learning a foreign language in an information educational environment, the possibilities of widespread use of information technologies, the main groups of communicative relations according to their orientation. Also, special attention is paid to the importance of teaching students a foreign language based on modern multifunctional electronic communication tools.

Key words: society, information and educational environment, communication, communicative relations, technology, sociality of language, foreign language, education.

Аннотация: В статье представлены сведения о роли информатизации в различных сферах деятельности человека в обществе, социальной необходимости изучения иностранного языка в информационно-образовательной среде, возможностях использования информационных технологий в широких масштабах, основных группах коммуникативных отношений по их направленности. Также в настоящее время особое внимание уделяется важности обучения студентов иностранному языку с использованием современных многофункциональных электронных средств коммуникации.

Ключевые слова: общество, информационно-образовательная среда, коммуникация, коммуникативные отношения, технология, социальность языка, иностранный язык, образование.

Annotatsiya: Mazkur maqolada jamiyatda inson faoliyatining turli sohalarida axborotlashtirishning roli, axborot ta'lim muhitida chet tilini o'rganishning ijtimoiy zarurati, axborot texnologiyalaridan keng miqyosda foydalanish imkoniyatlari, kommunikatsion munosobatlarni yo'nalishiga ko'ra asosiy guruhlari haqida ma'lumotlar keltirilgan. Shuningdek, hozirgi vaqtda zamonaviy ko'p funktsiyali elektron aloqa vositalari asosida talabalarga chet tilini o'rgatishning ahamiyatiga alohida e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: jamiyat, axborot ta'lim muhiti, kommunikatsiya, kommunikatsion munosobatlari, texnologiya, tilning ijtimoiyligi, xorijiy til, ta'lim.

Jamiyatda shaxs atroflicha shakllanishi va rivojlanishi, normal faoliyat olib borishi uchun doimiy ravishda axborotlar almashinish jarayonida ishtirok etishi lozim. Xususan, har bir shaxs axborot ta'lim muhiti haqida tushunchaga hamda mazkur

muhitda o'qish, o'rganish, yashash vositalari va mexanizmlari hamda modernizatsiyalashtirilgan tizimiga ega bo'lishi nafaqat nazariy muammo, balki kundalik muammoga aylanib bormoqda.

Ma'lumki, inson o'zi uchun zarur ma'lumotni bevosita o'z tajribasidan, insonlar bilan muomala jarayonidan, hamda turli axborot manbalaridan oladi (kitoblar, radio, televideniye, jurnallar, gazetalar, yangi axborot kommunakatsion texnologiyalaridan ya'ni internet va boshqalar). Axborot ta'lim muhiti "kommunikativ", "kommunikatsion holatlar". Ijtimoiy psixologiyada "kommunikatsiyani – axborot, xabar va turli ma'lumotlarni taqdim etishdir" deb talqin etiladi. Lekin muomoladan farq qilgan holda, u ikki tomonlama yoki bir tomonlama bo'lishi mumkin. Kommunikatsiya nafaqat insonlar o'rtasida, balki inson va mashina o'rtasida yoki turli tirik organizmlar o'rtasida ham bo'lishi mumkin. Aksariyat hollarda axborotlar turli texnik qurilmalar yordamida uzatiladi, jumladan ommaviy kommunikatsiya vositalari – televideniye, radio, Internet va boshqalar orqali[2].

Subektlar va obektlar o'rtasidagi kommunikatsion munosobatlarni yo'nalishiga ko'ra, quyidagi uchta asosiy guruhlariga bo'linadi:

Shaxslar o'rtasidagi bevosita munosabatlar, ya'ni "yuzma-yuz" muloqot holatidagi axborot almashinish. Bunda inson bir vaqtning o'zida ham subekt, ham obekt ko'rinishidagi holatda bo'lishi mumkin, ya'ni ikki tomonlama kommunikatsion jarayon amalga oshadi.

Shaxs va guruh o'rtasidagi kommunikatsion munosabatlar. Shaxsga ta'sir etuvchi ommaviy kommunikatsion vositalar (televideniye, radio, gazeta, jurnallar va Internet tarmog'i).

Ommaviy kommunikatsion vositalar funksiyalari nimalardan iborat bo'lishi mumkin? Ular funksiyasi jihatidan uchta guruhga bo'linadi:

- insonlarning shaxs sifatida talabini qondirish;
- ma'lum bir ijtimoiy guruh talabini va inson shu guruhning a'zosi sifatida talabini qondirish;
- jamiyat talabini va inson shu jamiyatning a'zosi sifatidagi talabini qondirish.

Jamiyatda borayotgan tub o'zgarishlar, undagi axborot muhitining son va sifat jihatidan tez o'zgarishlariga olib kelmoqda. Bu o'zgarishlar telekommunikatsion vositalar va yangi axborot texnikalarining juda tez sur'atlar bilan rivojlanish sharoitida yuz bermoqda[2].

Ta'limning murakkab tizimini tashkil etuvchi axborotlar muhitida uni dinamik ravishda o'zgarayotgan qismi – informatsion kommunikativ jarayonlar bo'lib, ular yakka tartibda, guruhlarda va jamoatchilik psixologiyasiga (shaxs, guruh va omma ongiga) o'zining faol ta'sirini o'tkazadi.

Ma'lumki, XXI asr axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi bilan ajralib turadi. Zamonaviy jamiyatda inson faoliyatining turli sohalarida

axborotlashtirishning roli tobora ortib bormoqda. Kompyuter texnologiyalari axborot jamiyatining zarur elementidir. Unda axborot va bilim hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'ladi. Ulardan foydalanish darajasi asosan ijtimoiy rivojlanish istiqbollarini belgilaydi. Texnologik taraqqiyotning natijasi ham professional kadrlarga, xususan, ularning xorijiy tillarni bilish darajasiga qo'yiladigan talablarning ortishi bo'ldi.

Xorijiy tillarni o'qitish xususiyatlari bu davlatimizning xalqaro aloqalarining kengayishi, jamiyat hayotining barcha sohalarining baynalmilallashuvi, globallashtirish jarayonlari, madaniyatlararo muloqot bilan bog'liq.

Xorijiy tillarni o'rganish va o'qitish sohasida umumevropa ta'lim makoniga integratsiya madaniy farqlarni, shu jumladan o'qitish usullarini hisobga olgan holda amalga oshirilishi kerak. Zamonaviy ta'lim, birinchi navbatda, o'quvchilarning shaxsiyatini, ularning kognitiv qobiliyatlarini rivojlantirish, umuminsoniy bilimlarning yaxlit tizimini shakllantirishni, balki faqat ma'lum o'quv fanlari bo'yicha bilimlar yig'indisini o'zlashtirishni o'z ichiga oladi.

Oliy ta'limda sifatli ta'lim olishda milliy manfaatlar va global rivojlanish tendensiyalarini hisobga olish kerak. Maqsad nafaqat muayyan soha bo'yicha yuqori malakali mutaxassis, balki turli millat, irq, din va madaniyat vakillari bilan muloqot qilish va hamkorlik qilishga, zamonaviy jamiyatda tinch, samarali hamkorlik qilishga qodir va tayyor "madaniyat arbobi"ni tayyorlashdir. Boshqa madaniyat bilan muloqot orqaligina o'z-o'zini anglashning ma'lum darajasiga erishish mumkin, chunki ikki madaniyatning dialogik uchrashuvida har biri o'z birligi va yaxlitligini saqlab qoladi, bir vaqtning o'zida boshqasini boyitadi[2].

XXI asrda insoniyat turli mamlakatlar, xalqlar va ularning madaniyatlarining o'zaro bog'liqligi va o'zaro bog'liqligini kengaytirish yo'lida rivojlanayotgani tobora oydinlashib bormoqda. O'quvchilarga xorijiy tillarni o'rgatishning muhim maqsadi – madaniyatlararo muloqotga tayyor va qodir bo'lgan shaxslarni, o'z-o'zini tarbiyalashga qodir bo'lgan mutaxassislarni tarbiyalashdan iborat. Turli xalqaro dasturlarda ishtirok etish, chet elda o'qish va ishlash imkoniyati nafaqat chet tilini bilishning yuqori darajasini, balki muloqot qobiliyatlari, til to'siqlarining yo'qligi va xalqaro odob-axloq qoidalarini bilish kabi fazilatlarni ham talab qiladi.

Xorijiy tillarni o'qitish sifati ko'p jihatdan o'qitishning differentsiatsiyasi va individuallashtirish bilan belgilanadi. Muloqotning eng universal vositasi til bo'lib, uning ijtimoiy-madaniy jihatini o'rganish tadqiqotning muhim va samarali yo'nalishlaridan biridir.

Tilning ijtimoiyligi deganda til va madaniyat, til va jamiyatning dialektik birligi tushunilishi kerak. Odamlarni yagona jamoaga birlashtirish vazifasi madaniyatning bir qator ijtimoiy funksiyalarida, xususan, axborot va aloqada ifodalanadi. Bir qator tadqiqotchilar (E.V. Bondarevskaya, S.V. Kulnevich, V.V. Serikov, V.T. Fomenko) hozirgi vaqtda an'anaviy ta'limdan ta'limning gumanistik paradigmasiga xos bo'lgan

o'quvchiga yo'naltirilgan ta'limga o'tish jarayoni sodir bo'layotganini to'g'ri ta'kidlaydilar. Agar an'anaviy, bilimga asoslangan ta'lim o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarni egallashiga asoslangan bo'lsa, o'quvchiga yo'naltirilgan ta'lim shaxsiy rivojlanishni ta'minlaydi. Uning madaniy ehtiyojlari va talablarini qondirish unga ta'lim mazmuni va usullarini, shuningdek, madaniy-ma'rifiy makonda o'zini o'zi tarbiyalash va o'zini o'zi anglash usullarini tanlash erkinligini ta'minlaydi [1].

Zamonaviy ta'lim hozirgi vaqtda zamonaviy ko'p funksiyali elektron aloqa vositalari asosida talabalarga chet tilini o'rgatishning oqilona texnologiyalarini ishlab chiqish zarurati oldida turibdi. Rivojlantiruvchi ta'lim g'oyalarini amalga oshirish, o'quvchilarning bilim faolligini faollashtirish, uning samaradorligini oshirish va umuman jamiyatni axborotlashtirish sharoitida yoshlarni hayotga tayyorlash sifatini oshirishda kompyuter texnologiyalari imkoniyatlaridan foydalanish kasbiy ta'limni rivojlantirishning eng muhim yo'nalishlaridan biridir.

Kompyuter texnologiyalari barcha o'quv fanlarida qo'llanilishi mumkin. Biroq, universitetda chet tillarini o'qitish - bu kompyuter o'qitish texnologiyasi ish usullarini va eng muhimi, uning natijalarini sezilarli darajada o'zgartirishi mumkin bo'lgan sohadir.

Foydalanilgan adabiyotlar.

- 1.Jumanova G. A. Ingliz tilini o'qitishda aqlli texnologiyalarni qo'llanilishining ahamiyati. Arxiv nauchnix issledovaniy . 2, 1 (apr. 2022).
- 2.Peterson, C. (2018). The Role of Creative Texts in Language Learning. Language Teaching Journal, 12(3), 45-60.
- 3.Norimova G. A. Oliy ta'limda zamonaviy ta'lim trendi-striming texnologiyasining ilmiy metodik tavsifi //Mejdunarodniy Jurnal ISKUSSTVO SLOVA. – 2021. – T. 4. – №. 2.
4. Рубцова, А. В. Основы продуктивной лингводидактики / А. В. Рубцова. - СПб. : Изд-во СПбПУ, 2017. - 184 с.